Раççей – пирĕн Тăван çĕр-шыв

ПАТРИОТ

Патриотизмла воспитани ыйтăвĕсемпе уйăхсерен тухакан кăларăм

Паттăрлăх урокĕсем

Панă сăмаха тытма вĕренĕр

Çакăн пек пĕтĕмĕшле сĕнӳ турĕç Мушкашри вăтам шкулта паттăрлăх урокĕсем ирттернĕ интернационалист-салтаксем ачасене.

Афганистанта 10 çул вăрçăра пулнă Совет Çарĕн салтакĕсене унтан илсе тухнăранпа 20 çул çитнĕ ятпа афганец-ветерансен районти канашĕ кашни шкултах паттăрлăх урокĕсем ирттерме йышăннă. Январь вĕçĕнче çак мероприяти Муркашри вăтам шкулта иртрĕ. Шкул администрацийĕ йĕркеленипе ачасемпе ирттернĕ тĕл пулăва 9 воин-афганецпа – В. Максимов, Ф. Осипов, В. Петров, В. Скворцов, С. Черкашин, В. Семенов, С. Андреев, Н. Антонов, А. Семенов – вăхăтсăр пирĕнтен уйрăлнă О. Степанов афганецăн мăшăрĕ Н. Степанова хутшăнчĕç **(сăн ӳкерчĕкре вĕсем шкул ачисемпе пĕрле)**. Шкул ачисен пĕр ушкăнĕ вĕсенчен кашнин пиркиех илемлĕ те тĕплĕ презентаци хатĕрленĕ. Çакă паянхи ачасем те çĕршыва юратнине çирĕплетет. Ĕнерхи салтаксем ачасене паттăрлăх урокĕсенче çар пурнăçĕпе паллаштарчĕç, Афганистан пирки каласа пачĕç.

Тĕл пулура çар ветеранĕсем тирта пĕчĕк калибрлă винтовкăран персе **(пĕрремĕш сăн ӳкерчĕкре)** хайсем хушшинче ăмăрту та ирттерчĕç.

– Пире ачасемпе патриотика ыйтăвĕ çăкăн пек тĕл пулу туса панăшăн шкул администрацине пысăк тав. Эпĕ те кунта пĕлӳ пухнă. Кунта паян вĕренекен ачасем те çĕр-шыва юрăхлă çынсем пуласси пирки манăн иккĕленӳ çук, – терĕ паттăрлăх урокĕсем вĕçленнĕ май паян пушар хуралĕнче общество лăпкăлăхне сыхлакан Валера Максимов интернационалист-салтак.

Ачасем те аслă юлташĕсем çĕр-шыв умĕнчи тивĕçе чыслăн пурнăçланишĕн саванчĕç. Хăйсем те вĕсенчен тĕслĕх илме палăртнине пĕлтерчĕç.

А. БЕЛОВ.

Шкулсен пурнăçĕнчен

Ачасем хастарлăх кăтартрĕç

Ачалăх вăл – ларса-тăма пĕлмен вăхăт. Пурне те тумалла, йăлтах ĕлкĕрмелле, кирек ăçта та малта пулма тăрăшмалла. Юлашкинчен калани вăл – кашни ачан сутă ĕмĕчĕ. Вăл пурнăçланасси ачасемпе пĕрлех аслисенчен те нумай килет. Çак тĕрĕслĕхе Орининти вăтам шкулта вĕренекенсемпе учительсем аван ăнланаççĕ. Çавăнпа та январĕн 23-мĕшĕнчен пуçласа Тăван çĕр-шыв хӳтĕлевçисен кунĕччен пынă оборонăллă-массăллă уйăхлăха та шкул хастар хутшăнчĕ. Çак вăхăтра шкул республикинче тĕрлĕрен конкурссем, вăйăсемпе викторинăсем, тĕл пулусем нумай иртрĕç. Кашниййĕнчех Тăван çĕр-шыва юратасси тата уншăн ĕçлессикĕрешесси малти вырăна пулчĕ. Çак енсемпе районти ăмăртусене хутшăнсан та Орининти шкул ачисем тăрăшулăх самай кăтартрĕç.

Ачасем пурте юратса кĕтекен вăйăсем «Зарничка-2009» тата «Зарница-2009» пулчĕç. Кĕçĕннисем хушшинче 4-мĕш, аслисем хушшинче 8-мĕш классен отделенийĕсем çĕнтерӳçĕсем пулса тăчĕç.

Çак уйăхлăха А. Григорьев вĕрентекен йĕркелесе ертсе пычĕ. Вăл тăрăшнипе уйăхлăхран ачасем çеç мар, вĕрентекенсем те пăрăнса юлмарĕç. Акă пăшалпа пересспе арçынсем хушшинче Н. Иванов, хĕрарăмсенчен Л. Родионова ырă тĕслĕхпе палăрчĕç.

Класс ертӳçисем ачасене Тăван çĕр-шывăн Аслă вăрçинче çĕнтерӳ тунă фронтовиксемпе тата тыл ĕçченĕсемпе, Конституцилле йĕркелĕхшĕн пыракан хĕрӳ вырăнсенче çĕр-шыв приказне пурнăçланисемпе тĕл пулусем ирттерчĕç. Çак йĕркепе 6-мĕш класс ачисем Чечен вăрçине хутшăннă А. Бычковпа, 5,6,7-мĕш классенче вĕренекенсем Афган вăрçин ветеранĕсемпе П. Ботниковпа тата Г. Даниловпа тĕл пулчĕç.

Кăçалхи нарăсра пирĕн çарсене Афганистан Республикинчен кăларнăранпа 20 çул çитрĕ. Çавна май Оринин тăрăхĕнчи Лапкас ялĕнче çуралса ӳснĕ, Орининти вăтам шкулта вĕреннĕ Афганистанри интернационалла тивĕçе пурнăçланă чух МИ-8 вертолетпа командовани заданине пурнăçланă чух пуçне хунă В. Николаев летчик-штурмана (ăна вилнĕ хыççăн Хĕрлĕ Ялав орденпа наградăланă) халалласа ăмăртусем ирттерме интернационалист-салтаксем Оринин шкулне пухăнчĕç. Вĕсем йĕркеленĕ жюри членĕсем ачасем сăвăсем каланине, юрă юрланине, вĕсем мĕнле вĕреннине хак парĕç. Аслă классенчи тĕл пулусенче ĕнерхи салтаксем хăйсем 20 е ытларах çул каялла сăртлă-туллă кӳршĕри çĕр-шыври служба пурнăçĕ çинчен каласа пачĕç.

Асăннă кун хăнара В. Киршев, Ю. Шариков, Г. Данилов, И. Михайлов, Н. Зайцев пулчĕç. Çак уйăхлăхри хастарлăх çар ретне тăма хатĕрленекенсемшĕн тĕкĕ пуласса шанас килет.

Т. АЛЕКСЕЕВА,
шкул директорĕн çумĕ.

Çынсем тата çулсем

Чысшăн мар, ĕçшĕн тăрăшнă

Муркаш районĕ яланах малтисен ретĕнче пулнă. Ку вăл пирĕн тăрăхри маттур та ĕçчен çынсемпе çыхăннă. Паянхи çамрăксемшĕн те тĕслĕх пулаканскерсемпе эпир тивĕçлипех мухтанайратпăр.

Çакнашкал хастарсенчен пĕри вăл – Муркаш ял тăрăхне кĕрекен Шаптакра пурăнакан И.М. Морозов. Çĕр-аннене юратса, хресчен ĕçне курса ӳснĕскер, вăл шкул пĕтерсенех пурнăçне çĕр ĕçĕпе çыхăнтарнă. Малтанах Етĕрнере водителе вĕреннĕ, хыççăн действительнăй çар службинче 3 çул тăнă. Çартан таврăнсан çĕр ĕçне ăнтăрнă каччă Çĕрпӳри ял хуçалăх техникумĕнче техник-механик специальноçне алла илсе яла таврăнать. Ĕç биографине хальхи Е. Андреев яч. хис. хуçалăхра водительте çырма пуçлать. Социализмла Ĕç Геройĕ Е. Андреев ертсе пынă хуçалăхра 12 çул водительре вăй хурать, ăста ертӳçĕн ĕç мелĕсемпе паллашать.

Ĕç опытне пухнăскер, 1981-1986 çулсенче Ленин яч. хис. хуçалăхăн тĕп инженерĕнче вăй хурать, хăй çирĕп специалист пулнине ĕçре кăтартать. Хыççăн пĕр хушă Муркашри юсавпа техника предприятийĕнче вăй хурсан, шăпа ăна тăван хуçалăха илсе çитерет. «Ăçта çуралнă – çавăнтах кирлĕ пулнă», – теççĕ кун пек чух. Инженер техника паркне çирĕп тытса тăни техника юсавлăхĕ çинче курăннă. Юсавлă техника вара тухăçлă ĕçлет. Çапла вара Е. Андреев яч. хис. хуçалăх экономика енчен палăрмаллах çирĕпленет. «Шанăçа тӳрре кăларасси Иван Михайловичшăн яланах малти вырăнта», – тетчĕç ун чух мехпаркра ĕçлекенсем хăйсем те ответлăха туйнине палăртса.

И. Морозов общественнăлла ĕçрен те пăрăнман. Нумай çул профсоюз комитечĕн председателĕ пулнă. Çынсен ыйтăвĕсене татса парассипе чылай ĕçленĕ. Тăрăшакан вара тивĕççĕр те юлмасть. Иван Михайловича «ЧР тава тивĕçлĕ механизаторĕ» ят панă, медальсемпе, ЧР Хисеп грамотисемпе пĕрре мар наградăланă. Çын ĕçпе илемлĕ тени пирĕн тĕслĕхре тĕрĕçе тухать. «Ĕç ветеранĕ» ята илнĕскер, И. Морозов хăйĕн мăшăрĕпе Людмила Васильевнапа хĕрпе ывăл çуратса ӳстернĕ, пурнăç çулĕ çине кăларнă.

Паян хастар ветерансем 4 мăнукĕн хавас сассипе киленсе пурăнаççĕ. Морозовсем пек мăшăрсем ытларах пулччăр пирĕн хушăмăрта.

А. ЧЕРНОВА.

Лицей пурнăçĕнчен

Ĕнерхи кадетсем – паянхи курсантсем

Районта лицей уçни Муркашри çамрăксемшĕн пĕлӳ çулĕпе малалла каймалли тепĕр картлашка пулчĕ. Вунă çул хушшинче çак пĕлӳ лаççинче вуншар яшпа хĕр тулли пĕлӳ илсе вăй хучĕ. Пурнăç аталанăвĕнчен юлмасăр пыракан лицей вĕрентӳçисем те çĕнĕлĕхсем шырасран пăрăнмаççĕ. 2006 çулта кунта кадетсен ушкăнне, тепĕр çултан кадетсен класне уçрĕç. Иртнĕ çул çакăнта пĕлӳ пухнă пĕрремĕш кадетсем пурнăç çулĕ çине тухрĕç. Çĕр-шыв сыхлавне тăма хатĕрленнĕ 7 кадетран К. Лукин, Ю. Михайлов, А. Матвеев çар училищисене, М. Сидюшкина Чул хулари РФ Правительствин управлени Академине вĕренме кĕчĕç.

Нумаях пулмасть ĕнерхи кадетсем лицейре пулса кунта вĕренекенсемпе тата хăйсене пурнăç çулĕ çине кăларнă учительсемпе тĕл пулу ирттерчĕç. Паянхи кадетсем те хăйсен çулĕпе кайма кăмăл тунине ырларĕç.

А. ПЕТРОВ.

Тĕл пулу

Воин-интернационалистсем хăнара пулчĕç

Совет Çарĕн чаçĕсене Афганистанран кăларнăранпа 20 çул çитнине халалласа нумаях пулмасть Тойкилтĕ шкулĕнче шкулта вĕренекенсемпе воин-интернационалистсен тĕл пулăвне ирттерчĕç. Малтанах 9-мĕш класра паттăрлăх урокĕ пулчĕ. Ун хыççăн шкул ачисемпе вĕрентекенсем тата хăнасем шкул залне пуçтарăнчĕç.

Савăнăçлă тĕл пулăва шкул директорĕ И.А. Сергеев уçрĕ. Вăл шкулта историе вĕрентнĕ май Афган вăрçи пирки каласа пачĕ. Кайран вара афганецсене сăмах пачĕç. Платкасси ялĕнчи А.Н. Иванов, Мăн Шаптакра çуралнă, халĕ Муркашра пурăнакан С.В. Андреев (иккĕшĕ те хăй вăхăтĕнче Тойкилтĕ шкулĕнче вĕреннĕ), Çурлатринче çуралнă В.Г. Максимов (халĕ вăл та Муркашра пурăнать) çар службине тепĕр хут аса илчĕç, пĕрле пулнă юлташĕсем, вăрçăри йывăр самантсем пирки каласа пачĕç. Шкулта вĕренекен арçын ачасене спортпа туслă, дисциплинăллă пулма, ĕçе юратма, сывă пурнăç йĕркине тытса пыма, çĕр-шыва юрăхлă çынсем пулма сĕнчĕç аслă юлташĕсем.

Шкул ачисем те парăмра юлмарĕç. Вĕсене 4-мĕш класра вĕренекенсем тата шкулти «Веселые нотки» ансамбле çӳрекенсем юрăсемпе саламларĕç. Асăннăлăх шкул коллективĕ афганецсене парнесем парса чысларĕ, пĕрле сăн ӳкерĕнчĕç.

Юлашкинчен Хорнуй ял тăрăхĕн пуçлăхĕ В.А. Любимова та воин-интернационалистсем ячĕпе сăмах тухса каларĕ. Пурне те çак кун ячĕпе саламларĕ, çирĕп сывлăх сунчĕ.

Ю. ЕВСТАФЬЕВА,
Тойкилтĕри вăтам шкулта чăваш чĕлхипе литературине вĕрентекен.

Спорт

Пĕрремĕш ăнăçусем

«Районта спорт иккĕмĕш вырăнта пулман, пулмасть те», – терĕç манăн пĕрремĕш ыйту çине хуравланă май «Сывлăх» физкультурăпа спорт комплексĕнчи бокс секцине çӳрекен тата ЧР Президенчĕ парнеленĕ рингра ăсталăх туптама пуçланă ачасем пĕрремĕш çитĕнӳпех хăюлăх килнине уçăмлăн палăртса. М. Николаев, С. Черкашин, О. Сютруков тренерсем вĕсем çине пăхса ăшшăн кулса илчĕç: мĕн тăвăн, кашни ӳсĕмех спортсмена хавхалантарать.

Февралĕн 20-23-мĕшĕсенче кунти чи çамрăк боксерсем Шупашкарта хăйсен 1-2-мĕш ăмăртăвĕсене хутшăнчĕç. Кăтартусем вара, чăнах та, пит хĕретмеллисем мар. Тутарстанран, Мари Республикинчен, Чул хула облаçĕнчен хутшăннă 170 боксер хушшинче пирĕн командăри **(сăн ӳкерчĕкре сулахайран сылтăмалла)** В. Павлов, Д. Никитин, А. Клементьев, Д. Донсков, К. Захаров, А. Иванов, Р. Лоцманов тата ку ушкăнра çук И. Налимовпа С. Кожевников хастарлăхпа паттăрлăх кăтартса малти вырăнсене йышăнчĕç.

А. ПЕТРОВ.